

ISSN 2518-1467 (Online),  
ISSN 1991-3494 (Print)



«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ  
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ  
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ

# Х А Б А Р Ш Ы С Ы

---

---

**ВЕСТНИК**

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ  
АКАДЕМИИ НАУК  
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

**THE BULLETIN**

OF THE ACADEMY OF SCIENCES  
OF THE REPUBLIC OF  
KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

**1 (413)**

JANUARY – FEBRUARY 2025

---

ALMATY, NAS RK

---

## БАС РЕДАКТОР:

**ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы**, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Педагогикалық білім беруді дамыту орталығының директоры, Абай атындағы ҚазҰПУ математика, физика және информатиканы оқыту әдістемесі кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

## БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

**СЕМБИЕВА Ләззат Мықтыбекқызы**, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

## РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

**РИШЕЛЬ Мариновски**, білім беру саласындағы PhD, Летбридж университеті педагогика факультетінің профессоры, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

**ШИШОВ Сергей Евгеньевич**, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К.Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және басқару университетінің кәсіби білім беру педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

**ӘБІЛДИНА Салтанат Қуатқызы**, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

**РЫЖАКОВ Михаил Викторович**, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар мен мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

**БОЛАТБАЕВА Күлжанат Нұрымжанқызы**, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

**ПЕТР Хайек**, PhD, Юникорн университеті, Қаржы департаментінің қауымдастырылған профессоры (Чех Республикасы), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

**ЖҰМАН Жаппар**, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, ҚР ҰҒА құрметті академигі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қолданбалы зерттеулер орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

**ЛУКЬЯНЕНКО Ирина Григорьевна**, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилянская академия» ұлттық университеті кафедрасының меңгерушісі (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

**ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихқызы**, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

**«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».**

**ISSN 2518-1467 (Online),**

**ISSN 1991-3494 (Print).**

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *«іргелі ғылым салалары бойынша жаңа жетістіктердің нәтижелерін жариялау»*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2025

## ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

**АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна**, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования, заведующая кафедрой методики преподавания математики, физики и информатики КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

## ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

**СЕМБИЕВА Ляззат Мыктыбековна**, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

## РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

**РИШЕЛЬ Мариновски**, PhD в области образования, профессор факультета педагогики Летбриджского университета, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

**ШИШОВ Сергей Евгеньевич**, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

**АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна**, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А. Букетова (Караганда, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

**РЫЖАКОВ Михаил Викторович**, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

**БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна**, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

**ПЕТР Хайек**, PhD, университет Юникорн, ассоциированный профессор Департамента финансов, (Чешская Республика), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

**ЖУМАН Жаппар**, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель Казахстана, почетный академик НАН РК, директор Центра Международных прикладных исследований Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан) <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

**ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна**, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

**ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна**, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы). Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № 16895-Ж, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *«публикация результатов новых достижений в области фундаментальных наук».*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2025

#### EDITOR-IN-CHIEF:

**ABYLKASSIMOVA Alma Yesimbekovna**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Center for the Development of Pedagogical Education, Head of the Department of Methods of Teaching Mathematics, Physics and Computer Science at Abai KazNPU (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

#### DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

**SEMBIEVA Lyazzat Myktybekovna**, Doctor of Economics, Professor of the Eurasian National University (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

#### EDITORIAL BOARD:

**RICHELLE Marynowski**, PhD in Education, Professor, Faculty of Education, University of Lethbridge, ( Alberta, Canada), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

**SHISHOV Sergey Evgenievich**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education, Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

**ABILDINA Saltanat Kuatovna**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Karaganda University named after E.A. Buketov (Karaganda, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

**RYZHAKOV Mikhail Viktorovich**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-Chief of the journal “Standards and Monitoring in Education” (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

**BULATBAEVA Kulzhanat Nurymzhanovna**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

**PETR Hájek**, PhD, Unicorn University, Associate Professor, Department of Finance, ( Czech Republic), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

**JUMAN Jappar**, Doctor of Economics, Professor, Honorary Academician of NAS RK, Honored Worker of Kazakhstan, Director of the Center for International Applied Research Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan) <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

**LUKYANENKO Irina Grigorievna**, Doctor of Economics, Professor, Head of Department of the National University of Kyiv-Mohyla Academy (Kyiv, Ukraine), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

**YESIMZHANOVA Saira Rafihevna**, Doctor of Economics, Professor of the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

#### **Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.**

**ISSN 2518-1467 (Online),**

**ISSN 1991-3494 (Print).**

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The

certificate of registration of

a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *«publication of the results of new achievements in the field of fundamental sciences»*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2025

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES  
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN  
ISSN 1991-3494  
Volume 1. Number 413 (2025), 196–206

<https://doi.org/10.32014/2025.2518-1467.891>

ӘӘЖ 81.11.  
FTAXP 16.01.45

**B.S. Kapalbek, A.E. Kalenbekova, 2025.**

Institute of state language development, Almaty, Kazakhstan.

E-mail: kalenbekova2001@mail.ru

### **POSITIONS OF AKYMET BAITURSYNOV IN RELATION TO PRIMARY SCHOOL**

**Kapalbek Bizhmart Seisenbekuly** – candidate of philological sciences, executive director of the Institute of state language development, Almaty, Kazakhstan, E-mail: zhomart\_til@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-0679-1304>;

**Kalenbekova Arailym Erlankyzy** – junior researcher, Institute of state language development, Almaty, Kazakhstan, E-mail: kalenbekova2001@mail.ru.

**Abstract.** XXI century of improving the education system. There is a lot of information and it is accessible. Now its systematization is becoming one of the urgent tasks. The article examines the meaning and consistency of the primary education system. If a person is the main lever for the development of society, then the upbringing of this person begins in primary school. The main task of the education sector is to transform an educated person into a person with developed creative potential, capable of implementing innovative initiatives and managing their activities. Based on this problem, methods of theoretical analysis, methods of researching teaching practice, methods of assessment, reasoning, analysis and comparison of the practice of developed countries were used. At the stage of the indicated methodological justifications, the following are considered: the formation of the primary education system, the justification of the disciplines studied, the implementation of the educational process, and a description of the result is given.

The content of the article analyzes the history of the education system in Kazakh society and the pedagogical positions of Akymet Baitursynuly on issues of primary school. Also, the education system of Kazakhstan is compared with the primary education systems of other developed countries, such as Japan, Turkey, South Korea and Finland. The fact that the positions, opinions and conclusions of the teacher of the nation Akymet Baitursynuly regarding primary school are relevant and applicable today is assessed from the modern level of science and justified from

a linguistic point of view. It has been proven that the number of subjects taught in modern primary schools does not meet the standards of developed countries.

The final part of the article takes into account the advantages and disadvantages of school education systems in developed countries, compares the positions of domestic teachers regarding primary school with the existing system today, and proves their advantages.

**Keywords:** methodology, primary school, world experience, Akymet Baitursynuly, education system

**Б.С. Қапалбек, А.Е. Каленбекова, 2025.**

Мемлекеттік тілді дамыту институты, Алматы, Қазақстан.

E-mail: kalenbekova2001@mail.ru

## **АҚЫМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ БАСТАУЫШ МЕКТЕПКЕ ҚАТЫСТЫ ҰСТАНЫМДАРЫ**

**Қапалбек Бижомарт Сейсенбекұлы** – филология ғылымдарының кандидаты, Мемлекеттік тілді дамыту институтының атқарушы директоры, Алматы, Қазақстан, E-mail: zhomart\_til@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-0679-1304>;

**Каленбекова Арайлым Ерланқызы** – кіші ғылыми қызметкер, Мемлекеттік тілді дамыту институты, Алматы, Қазақстан, E-mail: kalenbekova2001@mail.ru.

**Аннотация.** ХХІ ғасыр білім беру жүйесін жетілдіру ғасыры. Ақпарат көп және қолжетімді. Енді оны жүйелеп беру өзекті мәселелердің біріне айналып отыр. Мақалада бастауыштың білім жүйесінің маңыздылығы мен реттілігі қарастырылады. Қоғамның дамуының басты тұтқасы адам болса, сол адамның білімді болуы бастауыштан бастау алады. Білім беру саласының негізгі міндеті – білімді тұлғаны шығармашылық әлеуеті қалыптасқан, жаңашыл бастамаларды жүзеге асыра алатын, өз іс әрекетін басқара алатын адамға айналдыру. Осы мәселе негізінде теориялық талдау әдістері, педагогикалық тәжірибені зерттеу әдістері, бағалау, пайымдау тәсілдері, дамыған елдердің тәжірибелерін талдау, салыстыру әдістері қолданылды. Аталған әдістемелік негіздемелердің кезеңінде: бастауыш білім жүйесін қалыптастыру, оқытылатын пәндерді негіздеу, оқу үдерісін жүзеге асыру қарастырылып, жүргізілген нәтиже барысында сипаттама беріледі.

Мақаланың мазмұнында қазақ қоғамындағы білім жүйесінің тарихы мен Ақымет Байтұрсынұлының бастауыш сыныпқа қатысты педагогикалық ұстанымдары талданады. Сондай-ақ, Қазақстанның білім жүйесі басқа да дамыған Жапония, Түркия, Оңтүстік Корея, Финляндия мемлекеттерінің бастауыш білім беру жүйелерімен салыстырмалы талданады. Ұлт ұстазы Ақымет Байтұрсынұлының бастауыш мектепке қатысты ұстанымдары, айтқан пікірлері, тұжырымдарының бүгінгі күні де өзекті, қолдануға жарамды екендігін ғылымның бүгінгі деңгейінен бағалап, лингвистикалық тұрғыдан негізделеді. Қазіргі бастауыш мектепте оқытылатын пәндер саны

әлемдегі дамыған елдермен салыстырғанда солардың стандарттарына сәйкес келмейтіндігі дәлелденеді.

Мақаланың қорытынды бөлімінде дамыған мемлекеттердің мектептегі білім беру жүйелерінің артықшылықтары мен кемшіліктері ескеріліп, ұлт ұстазының бастауышқа қатысты ұстанымдары бүгінгі қолданыстағы жүйемен салыстырылып, артықшылықтары дәлелденеді.

**Түйін сөздер:** методика, бастауыш сынып, әлем тәжірибесі, Ақымет Байтұрсынұлы, білім беру жүйесі.

*Мақала 2023-2025 жылдарға арналған ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық жобалар бойынша гранттық қаржыландыру аясында жазылды. Зерттеуді Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті қаржыландырды (AP19676971).*

**Б.С. Капалбек, А.Е. Каленбекова, 2025.**

Институт развития государственного языка, Алматы, Казахстан.

E-mail: kalenbekova2001@mail.ru

## **ПОЗИЦИИ АКЫМЕТА БАЙТУРСЫНОВА ПО ОТНОШЕНИЮ К НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ**

**Капалбек Бижомарт Сейсенбекович** – кандидат филологических наук, исполнительный директор Института развития государственного языка, Алматы, Казахстан, E-mail: zhomart\_til@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-0679-1304>;

**Каленбекова Арайлым Ерлановна** – младший научный сотрудник, Институт развития государственного языка, Алматы, Казахстан, E-mail: kalenbekova2001@mail.ru.

**Аннотация.** XXI век – век совершенствования системы образования. Информации много, и она доступна. Сейчас ее систематизация становится одной из актуальных задач. В статье рассматривается значение и последовательность системы начального образования. Если человек является основным рычагом развития общества, то воспитание этого человека начинается с начальной школы. Основная задача сферы образования-превратить образованную личность в человека с сформированным творческим потенциалом, способного осуществлять новаторские инициативы, управлять своей деятельностью. На основе этой проблемы были использованы методы теоретического анализа, методы исследования педагогической практики, методы оценки, рассуждения, анализа и сравнения практики развитых стран. На этапе указанных методических обоснований рассматриваются: формирование системы начального образования, обоснование изучаемых дисциплин, реализация учебного процесса, дается характеристика в ходе проведенного результата.

В содержании статьи анализируется история системы образования в казахском обществе и педагогические позиции Акымета Байтұрсынұлы по вопросам начальной школы. Также систему образования Казахстана

сравнивают с системами начального образования других развитых стран, таких как Япония, Турция, Южная Корея и Финляндия. Тот факт, что позиции, мнения и выводы учителя нации Акымета Байтурсынулы относительно начальной школы актуальны и применимы и сегодня, оценивается с современного уровня науки и обоснован с лингвистической точки зрения. Доказано, что количество предметов, преподаваемых в современных начальных школах, не соответствует стандартам развитых стран мира.

В заключительной части статьи учитываются преимущества и недостатки систем школьного образования развитых стран, сравниваются позиции отечественных учителей относительно начальной школы с существующей сегодня системой, доказываются их преимущества.

**Ключевые слова:** методика, начальная школа, мировой опыт, Акымет Байтурсынулы, система обучения.

**Кіріспе.** Кез келген мемлекеттің биіктен көрінуі, дамуы сол мемлекеттің халқының біліміне байланысты. Ал егерде мемлекетте хат танымайтын, оқымаған жұрт көп болса, ол мемлекеттің дамуын тежейді. Білімнің басы – баланы оқытудан, оның сипатын алудан басталады. «Тәрбие – тал бесіктен» деп бекер айтпаған дана халқымыз. Білімнің іргетасын бастауыш мектеп құрайды. «Адамға тіл, құлақ, қол қандай керек болса, бастауыш мектепте үйренетін білімдер де сондай керек» (Байтұрсынұлы, 1914 а).

XIX-XX ғасырларда қазақ халқының сауат ашып білім алуы екі түрлі (діни, зайырлы) бағытта жүрді. Бірі – медреселер болса, екіншісі – орыс-қазақ мектептері. XIX ғасырдың орта тұсына дейін қазақ балалары медреселер мен мектептерде діни, яғни мұсылманша білім алды. Олар молдалардан білім алды. Оқу ақылы түрде, ата-аналарының қаржысы есебінен жүріп отырды. Сонымен қатар, халық арасында медреселердің беделі жоғары болды. Медреселерде молдалар мен мектеп мұғалімдерін даярлайтын еді. Медреселер мешіт жанында және уездік қалаларда орналасты.

Медресе шәкірттері ислам дінінің негіздері бойынша бастауыш білім алумен қатар философия, математика, медицина, тарих, тіл білімі (лингвистика) және астрономия пәндері туралы да мағлұмат алды. 1870 жылдан бастап патша үкіметі халықты орыстандыру саясатының негізінде медреселерде орыс тілін міндетті пән ретінде енгізді. Халықтың мұсылмандық білім алуына қарсы болған үкімет 1850 жылдары отаршыл әкімшіліктің төменгі сатысында отыратын тілмаштар мен хатшылар даярлайтын қазақ балаларын оқытатын 7 жылдық арнаулы мектеп ашты. Ең басында, діни пәндер оқытылса, кейінен орыс тарихы, тілі, орыс грамматикасы, географиясы, математика оқытыла бастады.

Патша үкіметінің орыстандыру саясатының негізінде Ақмола, Семей облыстарындағы орыс-қазақ мектептеріне арнап халық ағарту министрлігі ереже қабылдаған еді. Ереже бойынша:



1) ауылдық мектептер болыстық немесе екі кластық орыс-қазақ мектептердің құрамдас бөлігі ретінде болуы керек;

2) ауылдық мектептер барынша қазақ халқының тұрмыс-тіршілігіне сай, яғни мектеп жабдықтары көшіп-қонуға ыңғайлы болуы керек;

3) оқу мерзімі қазаннан сәуірге дейін және маусымнан қыркүйек айларына дейін жүрді, ал сәуір және қыркүйек демалыс айлары болып белгіленді;

4) оқу курсы және оқу пәндерінің бағдарламасы болыстағы 1 кластық мектеп бағдарламаларымен сәйкес келуі керек (e-history.kz).

Сол кезеңдегі ауыл мектептері туралы Ақымет Байтұрсынұлы өзінің «Қазақ» газетінде жарияланған «Бастауыш мектеп» атты мақаласында: «Осы кезде қазақ балалары оқуды екі түрлі бастап жүр. Біреулері оқуды ауылдағы мектептерден бастайды, екіншілері ел ішіндегі орыс школасынан бастайды. Осы күнгі ауыл мектептерін мектеп деп айтарлық емес. Оқуға керек құрал жоқ, оқыта білетін мұғалімдер аз. Сонда да қазақша хат білушілердің проценті мұжықтардан жоғары. Алайық енді орыс школдарын: қазақ арасындағы орыс школдары ауылнай, волосной, екі класты школдар. Бұлардан бітіргендер ілгері оқымаса, онда жоқ болып, шала оқумен қалады. Бірінде оқуға керек құрал жоқ, тәртіп жоқ, мөлшер жоқ, жоспар жоқ. Екіншісінде, яғни орыс школдарында бұлардың бәрі бар. Бірақ сонысына қарай пайдасы аз. Сол школдар арқылы қазақ тілін жоғалтып, орыс тіліне түсіреміз дейді, қазақ тұтынып отырған араб әріпін алдырамыз дейді. Сол үшін әуелі балалар ана тілімен оқымай, орыс тілімен оқысын, ана тілімен оқыса да орыс әрпімен оқысын дейді» деп жазған еді (Байтұрсынұлы, 1914 а). Байқағанымыздай, екі мектеп жүйесі де қазақ балаларын оқытуға сай келмеді, пайдасы аз болды.

Сондай-ақ, ұлт ұстазы өзінің еңбектерінде қазақ қоғамының аяғынан нық тұруы үшін, жастарымыз білімді болуы керек екендігін меңзейді. «Жастардың оқу-тәрбие жұмысы түзелмей, жұрт ісі түзелмейді. Оқу ісін түзеуге көп нәрсе керек, оның бізде бұл күнде бірі де жоқ. Ай мен күндей, әмбеге бірдей білім – көп ортасындағы мүлік, онан сыбаға ала алғандар алып жатыр, ала алмағандар құр қалып жатыр. Сол құр қалып отырғанның бірі – біздің қазақ» (Байтұрсынұлы, 2013) деп қамықты. Ұлт ұстазының білім жолындағы алғашқы қадамы тек ағартушылық болса, бірте бірте А.Байтұрсынұлы сол кездегі оқу үдерісіне талдау жасап, шешілмеген мәселелерін шешіп берді. Көрсетіп қана қойған жоқ, мәселені шешуге бел шешіп кірісті.

**Материалдар мен әдістер.** Қарастырылып отырған мәселе дамыған мемлекеттердің білім жүйесімен салыстырылды. Осы тақырып аясындағы алыс және жақын шетел ғалымдарының ғылыми-зерттеу жұмыстарына, Қазақстанда жүргізілген реформаларға шолу жасалып, зерделеу жұмыстары атқарылды. Талдаулардың нәтижесі бойынша тұжырымдар жасалды. Атап айтар болсақ, ұлт ұстазы Ақымет Байтұрсынұлының бастауыш сыныптың оқитын пәндері туралы айтқаны негізге алынды. Жұмыстың негізгі материалдары ретінде Ақымет Байтұрсынұлының «Бастауыш мектеп» (1914), «Оқу құралы» (1912), бастауыш мектептің 1, 2, 3-жылдық сыныптарына арналған «Тіл – құрал»

(1914; 1915; 1923), «Сауаташқыш» (1926), «Тіл – жұмсар» (1928, 1929) атты оқу құралдары, еңбектері қарастырылды. Ал әдістер ретінде педагогикалық тәжірибені зерттеу әдістері, теориялық талдау, педагогикалық салыстырмалы зерттеу, байқау және бақылау әдістері, салыстармалы әдіс, педогогикалы-психологиялық әдістер қолданылды.

### **Нәтижелер мен талқылау.**

Жаһандану заманында кез келген мемлекеттің ең негізгі мақсаты – ұлттық ерекшелігін сақтап оны дамыту, сонымен қоса, әлемдік білім, ғылым, мәдениет кеңістігінде өзінің орнын айқындау. Ол үшін мемлекет өзге дамыған мемлекеттің озық тәжірибелерін зерттеу, өз кемшіліктерін түзетуі керек. Бұл білім жүйесіне де қатысты. Көптеген тәжірибелерді басынан өткізген, зерттеп, зерделеп қараған ұлт ұстазы қазақ халқының білімді болуы үшін таза қазақ мектебі керек екендігін баса айтады. Және оның нақты керек жүйесін жасап шығады.

Жалпы салыстырмалы педагогикада салыстырудың бірнеше сатылары қолданылады: білім беру жүйесінің сандық критерийлері, сапалық, деңгейлік критерийлері және білім беру жүйесінің тиімділігі (Мұханбетжанова, 2011). Ал енді салыстармалы түрде талдау жасайтын болсақ, қазіргі қазақ мектебінің бірінші сыныбына әліппе/ана тілі, математика, дүниетану, жаратылыстану, көркем еңбек, ағылшын, орыс тілі, өзін өзі тану, дене шынықтыру, музыка, цифрлық сауаттылық деген 12 пән оқытылады екен. Барлық пәндерге бөлінген сағат 742. Оның 96 сағаты әліппеге, 102 сағаты Ана тілі пәніне арналған. Бұдан байқағанымыз, ең керек деген пәннің өзін жарты жылдан бөліп оқытып жүрміз. Ал енді дамыған Жапон елінің білім жүйесімен салыстырсақ, бірінші сынып оқушыларына олар 850 сағат бөледі екен. Оның 442 сағаты жапон тілі мен математикаға бөлінген: 306 сағат – жапон тілі, 136 сағат – математика (Japan Living Guide, 2024). Біздегі әліппе мен ана тілі пәндерін қосып есептегенде 198 сағат қана бөлінген. Бұл жапондардың бір ана тілі пәніне бөлген сағатына жетпейді. Бұл бірінші мәселе болса, екінші қаралатын мәселе бастауышта оқылатын пән санына байланысты. Жапондар бірінші сыныпта сегіз-ақ пән оқиды екен: жапон тілі, математика, тіршілік қауіпсіздік негіздері, музыка, еңбек, дене шынықтыру, адамгершілік сабақтары, сынып сағаты. Одан бөлек дамыған Оңтүстік Корея бірінші сыныпта 7 пән оқиды екен. Корей халқы үшін жақсы білім алу өте маңызды. Оның іргесін бастауыш сыныптан бастайды. Көп сағат бөлігін кәріс тілін үйренуге және ұлттық құндылықтарды бойына сіңіруге тырысады екен. Корей мемлекеттік әкімшілік органдары нақты бүкіл білім беру процесін ерте жастан бастап баланың және оның соңғы жылы жоғары сыныптарда бақылайды. Ең көп артықшылық математика, корей және ағылшын тілдері, нақты ғылымдар және қоғам туралы ғылымдар бойынша беріледі (Ministry of Education, 2023). Дене шынықтыру маңызды емес, оған аз көңіл бөлінеді, өйткені ол білім беру пәні емес деп саналады, оның салдары ретінде көптеген мектептерде тиісті спорттық құралдар жоқ. Оңтүстік Корея барлық білім беру мекемелерінде, бастауыш мектеп жоғары оқу орындарында

жоғары жылдамдықты Интернетке қол жеткізуді қамтамасыз еткен алғашқы ел. Бастауыш мектепте 7 жастан 13 жасқа дейінгі (“батыстық” 6 және 12 жылға сәйкес) балалар барады және 6 жыл оқиды.

1 – кесте. Бастауыштағы пәндердің салыстырмасы.

№	0 сынып	1 сынып	А.Байтұрсын-ұлының ұсынған пәндері	Жапонияда оқытылатын пәндер	Оңтүстік Кореяда оқытылатын пәндер
1	Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру	Әліппе/ Ана тілі	Оқу тілі	Жапон тілі	Корей тілі
2	Құрастыру	Математика	Жазу	Әлеуметтану	Математика
3	English	Дүниетану	Дін	Математика	Нақты ғылым
4	Музыка	Жаратылыстану	Ұлт тілі	Жаратылыстану	Қоғам туралы ғылым
5	Апликация	Көркем еңбек	Ұлт тарихы	Тұрмыс	Тілдер
6	Русский язык	Ағылшын	Есеп	Музыка	Бейнелеу өнері
7	Сурет салу	Орыс тілі	Жағрапия	Көркем еңбек	музыка
8	Қоршаған ортамен танысу	Дене шынықтыру	Шаруа-кәсіп	Дене тәрбиесі	
9	Сауат ашу негіздері	Музыка	Жаратылыс жайлы	Отбасы	
10	Мүсіндеу	Цифрлық сауаттылық			
11	Қауіпсіз мінез-құлық негіздері				
12	Экология негіздері				
13	Жаратылыстану				
14	Сөйлеуді дамыту				
15	Драма				
16	Көркем әдебиет				

Жоғарыдағы кестеде берілгендей Қазақстанда он пән оқытылады. Егер бірінші сыныпқа бөлінген сағат жағынан алып қарайтын болсақ, жапондардан біздікі кем. Ал пән саны жағынан көп болып тұр. Дамыған Жапон және Оңтүстік Корей елімен салыстырсақ, біздің білім жүйемізде керегі жоқ артық пәндер көбейіп кеткен. Алдымен балаға бірінші керек білімді үйрету керек. Ұлт ұстазы бастауыш білім саясаттан, суық қолдан аулақ болуы керек деп, тек ана тілінде оқылатын пәндерді санап көрсеткен: оқу, жазу, дін, ұлт тілі, ұлт тарихы, есеп, жағрапия, шаруа-кәсіп, жаратылыс жайлы (Байтұрсынов, 1912). Барлығы тоғыз пән. Қазіргі қолданыстағы он екі пәнмен салыстырғанда Ақаң ұсынған пәндер саны жағынан жапондарға жақын. Оларда сегіз пән болса, кәріс халқында жеті пән. Ал Ақымет Байтұрсынұлында тоғыз пән.

Қазіргі қолданыстағы артық пәндер қайсы? Артық пәндер: бірінші өзге тілдер (ағылшын және орыс тілдері). Өзге тілдерді бірінші сыныптан бастап оқыту жапондарда жоқ. Біздің кеңес кезіндегі оқу жүйемізде де болмаған. Мұны кім әкелді, түсініксіз. Қоғам, ата-аналар, тіл жанашырлары шулаған соң министрлік ағылшын тілін үшінші сыныптқа, орыс тілін екінші сыныптқа шегерді. Неге бірі – екінші сыныптқа, бірі үшінші сыныптқа шегерілді? Бұнда ғылыми негіз, оқу стратегиясы бар ма? Жоқ елді тыныштандыру үшін жасалған маневр ме?

Біздегі, қаптаған екі тану (дүниетану, жаратылыстану) пәндері жапондарда, кәрістерде жоқ. Олар жаратылыстану пәнін тек үшінші сыныптан бастайды. Кеңес кезінде табиғаттану деген пәнді біз де төртінші сыныптан бастайтынбыз. Қазіргі *дүниетану*, *жаратылыстану* пәндерін ең құрығанда бірінші сыныпта барынша қысқарту керек қой (Қапалбек, 2020). Оңтүстік Корей елінің орта білім беру жүйесінде «ағылшын тілі» 1-ші сыныптан 12-ші сынып аралығында оқытылады, бірақ, Қазақстанның білім беру жүйесінде оқытылатын «ағылшын тілі» пәнінен айырмашылығы онда ағылшын тілінің бірнеше түрлері бар. Мысалы: ағылшын тілі қарапайым деңгейі, ағылшын тілі ережесі, ағылшын коммуникациясы, ағылшынша жазу, оқу, тыңдау және т.б. Ағылшын тіліне арналған оқу бағдарламасы жалпы мектепке арналған оқу бағдарламасының бір бөлігі ретінде жеке жасалынады. Мемлекеттік орта білім беру жүйесінде тек «ағылшын тілі» ағылшын тілде өткізіледі, ал басқа сабақтар корей тілінде оқытылады (Лим, 2007).

Біз өзіміздегі бастауыш білім жүйесін жетілдіру үшін өзге де дамыған елдердің білім жүйесіне тоқталдық. Финляндияда білім берудің негізгі бағыты тестілеуге емес, оқытуға бағытталған. 1-6 сыныптардағы пәндерге ана тілі мен әдебиеті, Екінші, ұлттық тіл, шет тілдері, математика, экология, дін, этика, тарих және қоғам (4 сыныптан бастап), музыка, бейнелеу өнері, қолөнер және дене шынықтыру пәндері қосылады. Сондай-ақ, мысалы, өнер және дағдылар пәндері бойынша элективті сабақтар қарастырылған. Сонымен қатар, әртүрлі пәндер арасындағы байланысты сақтайтын пәнаралық оқу модульдері бар және мектептер жылына кемінде бір рет бір модульді ұйымдастыруы керек (Kujala, et al., 2020). Түркия мектептерінде Бастауыш білім 6 жастан 14 жасқа дейінгі балаларды оқытуды қамтиды. Барлық ұлдар немесе қыздар үшін білім міндетті және мемлекеттік мектептерде тегін беріледі. Бастауыш білім беру мекемелерін аяқтаған соң бітірушілер бастауыш білім туралы диплом алады. Бірінші, екінші және үшінші сыныптарда төрт негізгі пән бар, атап айтқанда: түрік тілі, математика, *Nayat bilgisi* (сөзбе-сөз «өмір туралы білім» дегенді білдіреді) және шет тілі. Төртінші сыныпта «Хаят білгісі» жаратылыстану және қоғамтану пәндерімен ауыстырылады. Мектептерде шет тілін оқыту әртүрлі. Ең көп таралған тіл - ағылшын тілі, ал кейбір мектептерде ағылшын тілін емес, неміс, француз немесе испан тілдерін оқытады. Кейбір жекеменшік мектептер бір мезгілде екі шет тілін оқытады (Akinoglu, 2008). Біз Қазақстанда бастауышта шет тілі біреу ғана болуы керек және ол тек төртінші сыныптан бастап қосылуы тиіс деп есептейміз. Ал орта мектепте таңдау бойынша екі шет

тіліне рұқсат беруге болады және орыс тілі де шет тілі қатарында таңдай пәні ретінде оқытылуы тиіс.

Ақымет Байтұрсынұлы «Мектеп керектері» деген мақаласында қазаққа қандай мектептің керектігін, оған не қажет екенін ашып айтып, бұл бағыттағы мәселені дұрыс жолға қоя білуді негізгі міндет деп санады. Ең әуелі мектепке керегі – білімді, педагогика мен методикадан хабардар мұғалім, ал бала оқыту ғылымынан хабардар мұғалім – мектептің жаны, мұғалім қандай болса, мектеп сондай болады деді. Екінші, оқыту ісіне керек құралдар қолайлы және сайлы әрі жақсы болуы керек. Үшінші, мектепке керегі – жоспар (программа), онда үйрететін нәрселердің кесімі-пішімі болуы тиіс. Автор мұндай керектердің сол кезеңде ана тілімізде оқылатын мектептерде кемшін екенін, ал орыс мектептерінде мұғалімдер де, оқу құралдары да сайлы екенін атап көрсетеді (Байтұрсынұлы, 1914 б). Бастауыш мектепті оқытудағы ұлт ұстазының ұстанымдары еңбектерінде анық көрсетілген.

А. Байтұрсынұлы қазақ баласы бастауыш мектепте қандай пәндер оқылуы керектігін және бастауыш мектеп тек қазақ тілінде болуы керектігін де айтқан. Бастауыш мектепте берілетін білімнің керек білім болуы керектігін де көрсеткен. Ұлт ұстазының бұл тұжырымдары бүгін білім жүйесінде көп айтылатын дүниетанымдық сипаттамалық деген ұғыммен толық сәйкес келеді. Біз әуелі елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастауымыз керек («Қазақша оқу жайынан»), Сауаттану – мылқауға тіл, саңырауға құлақ, соқырға көз бітіргенмен бірдей нәрсе («Ана тілінің әдісі») (Байтұрсынұлы, 1925).

Ұлт ұстазы бастауыш мектепке арнап оқу құралдарын да жазды («Оқу құралы» (1912, 1913, 1914), бастауыш мектептің 1, 2, 3-жылдық сыныптарына арналған «Тіл – құрал» (1914; 1915; 1923), «Әліппе – астары» (1913) (Байтұрсынұлы, 1913), «Әліб-бій», «Тіл – жұмсар» (1928, 1929). Сонымен қатар, ғалымның мектеп ұстаздарына арналған «Байаншы» көмекші құралы бір баспа табақ болып 1920 жылы жарыққа шықты. Бұл ұстаздың балаларды 14 жыл бойы оқытқан тәжірибесіне сүйеніп жазған нұсқаулығы.

Ақымет Байтұрсынұлы пәнді оқыту бойынша да ұтқыр ойлар қолданған, «Ана тілінің әдісі» атты мақаласында ана тілін үйрету әдістерін былайша бөледі:

1) Кей әдістердің негізі қосу, жинау болады, барша ол негізді әдістер жалпылау (синтез) немесе жиылыңқы әдіс теп аталады.

2) Кей әдістердің негізі талдау, айыру болады. Ол негізді әдістердің бірі жалқылау (анализ) немесе айырыңқы әдіс деп аталады.

3) Кей әдістің негізінде қосу да, талдау да болады. Ондай әдістер жалқылаулы-жалпылаулы немесе айырыңқы-жиылыңқы деп аталады (Байтұрсынұлы, 1914 с).

Яғни, ғалым үйренушіге дайын ақпаратты бергеннен гөрі, алдына қойылған мәселені зерттеуіне, талдауына және салыстыруына, ой толғауына және бағалауына мүмкіндік беру аса маңызды деп көрсетеді. Бұл категориялар қазақ тілін оқулықтарын құрастыруда да, сабақ әзірлемелерін жасауда да басшылыққа алғаны жөн.

### Қорытынды.

Қорыта келгенде, әлемдік білім кеңістігіне толық интеграциялануды мақсат еткен Қазақстан орта білім беру жүйесін, оны ішінде бастауыштағы білім жүйесін жетілдіру үшін ұлт ұстазы Ақымет Байтұрсынұлының ұстанымын қағида ретінде басшылыққа алуы керек. Шын мәнісінде, ғалым әр тілдің жетегінде жүрген қазақ жұртының төл жазуы – Әліпбиінің таңбасын түрлеп қана қойған жоқ, оны бастауыш мектептің сыныбында қалай оқытып, қалай үйретудің әдіс-тәсілдері қарастырылған арнайы оқулықтарды жазып шығарды. Сонымен қатар, мұғалімдерге қажетті көмекші нұсқаулықтарды да жазды. Осылайша қазақы танымдағы оқулықтар тұңғыш рет ғылыми жүйеленіп, қазақ тіл білімінің негізі болып қаланды. Кеңес үкіметі күш алып кеткен отызыншы жылдары ұлт ұстазының бұл құралдары оқу жүйесінен шығарылып, саясиланған оқулықтар келеді. Енді міне тәуелсіз мектеп білім басы бастауышын әдіскер ғалым А.Байтұрсынұлының ұстанымдарына, ұлттық арнаға әлі түсіре алмай жатыр.

Қазіргі бастауыш мектепте оқытылатын пәндер саны әлемдегі дамыған елдермен салыстырғанда солардың стандарттарына сәйкес келмейді. Керісінше бастауышта қандай пәндер оқытылуы керек екендігін А.Байтұрсынұлы көрсеткен жобаға өте жақын келеді. Бастауышқа арнап типтік оқу бағдарламалары мен стандарттарын қайта түзеу кезінде ұлт ұстазының ұстанымдарын басшылыққа алу керектігі осы мақалада барынша дәлелденді.

### Әдебиеттер:

Akinoglu O. (2008). Primary Education Curriculum Reforms in Turkey. World Applied Sciences Journal, 3(2), 195-199. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED503451.pdf>

Байтұрсынов А. (1912). Оқу құралы. – Орынбор. <https://termincom.kz/assets/pdf/3f6819f4d3d114a3d7389dac6ea4d3d5.pdf>

Байтұрсынұлы, А. (1913). Әліппе – астары. <https://tilalemi.kz/kz/method/axmet-baytursinulinin-til-murasi.html>

Байтұрсынұлы, А. (1914 а). Бастауыш мектеп. «Қазақ» газеті, 9 мамыр, № 61. <https://kazbilim.kz/?p=2147>.

Байтұрсынұлы А. (1914 b) Мектеп керектері. “Қазақ” газеті, 17 мамыр, № 62 <https://kazbilim.kz/?p=2174>

Байтұрсынұлы, А. (1914 c) Ана тілінің әдісі. <https://baitursynuly.kz/maqala/19>

Байтұрсынұлы А. (1925) Баулу мектебі. <https://adebiportal.kz/kz/news/view/910>

Байтұрсынұлы, А. (2013). Алты томдық шығармалар жинағы. «Ер Сайын», «23 жоктау» ауыз әдеби мұрасы, көсемсөздері, табылған туындылары. – Алматы: «Елшежіре», Т. V, 384 б. <https://termincom.kz/assets/pdf/3759f37428603b5e6aaaf32e3a823f8e.pdf>.

e-history.kz XIX аяғы мен XX ғасыр басындағы Қазақстандағы оқу-ағарту ісі. (2020). <https://e-history.kz/kz/news/show/31828>.

Japan Living Guide. (2024). Primary - Elementary School System in Japan. Retrieved from <https://www.japanlivingguide.com/schoolsjapan/japanese-public-schools/elementary-school-system/>

Kujala T., Hakala L. (2020) Curriculum in Primary Education (Finland), Bloomsbury Education and Childhood Studies. – London, Bloomsbury Publishing. - 125 p. [https://www.researchgate.net/publication/339573422\\_Curriculum\\_in\\_Primary\\_Education\\_Finland](https://www.researchgate.net/publication/339573422_Curriculum_in_Primary_Education_Finland)

Қапалбек Б. (2020) Әліппенің жалғасы қазақ тілі, ал ана тілі бөлек пән. <https://bilimdinews.kz/?p=130618>

Лим Э.Х. (2007) Тенденции развития общеобразовательной школы Республики Корея (1945-

2005 гг.): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – Москва - 169 с. <https://www.disscat.com/content/tendantsii-razvitiya-obshcheobrazovatelnoi-shkoly-respubliki-koreya-1945-2005-gg>

Мұханбетжанова Ә. (2011). Педагогиканы оқыту әдістемесі. Оқулық. – Алматы: ЖШС РПИК «Дәуір», 368 б. <http://rmebrk.kz/bilim/association/muhanbetjanova-pedagogikany-okytu.pdf>.

Ministry of Education, Republic of Korea. (2023). 2022 Revised National Curriculum for Primary, Secondary and Special Schools Announced. Retrieved from <https://english.moe.go.kr/boardCnts/viewRenewal.do?boardID=265&boardSeq=93810&lev=0&m=0201&opType=N&s=english&statusYN=W>

### References

Akinoglu O. (2008). Primary Education Curriculum Reforms in Turkey. *World Applied Sciences Journal*, 3(2), 195-199. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED503451.pdf> (in Eng.).

Baitursynov A. (1912). Оқу құралы. [Educational tool]. - Orinbor. <https://termincom.kz/assets/pdf/3f6819f4d3d114a3d7389dac6ea4d3d5.pdf> (in Kazakh).

Baitursynuly A. (1913). Älippe – astary [Alphabet-background]. <https://tilalemi.kz/kz/method/axmet-baytursinulinin-til-murasi.html> (in Kazakh).

Baitursynuly A. (1914 a) Bastauysh mektep [Primary school]. “Kazakh” newspaper, May 9, No. 61 <https://kazbilim.kz/?p=2147> (in Kazakh).

Baitursynuly A. (1914 b) Mektep kerekteri [School supplies]. “Kazakh” newspaper, May 17, No. 62 <https://kazbilim.kz/?p=2174> (in Kazakh).

Baitursynuly A. (1914 c) Ana tilinñ ädısı [The native language method]. <https://baitursynuly.kz/maqala/19>(in Kazakh).

Baitursynuly A. (1925) Baulu mektebi [Baulu School]. <https://adebiportal.kz/kz/news/view/910> (in Kazakh).

Baitursynuly A. (2013) Alty tomdyq yğarmalar jinağy. «Er Saiyn», «23 joqtau» auyz ädebi mürasy, kösemsözderi, tabylğan tuyndylary [A collection of works in six volumes. Oral literary heritage, proverbs, found works of “Er Sayin”, “23 laments”]. - Almaty: “Elshezhire”, - Vol. V: – 384 p. <https://termincom.kz/assets/pdf/3759f37428603b5e6aaaf32e3a823f8e.pdf> (in Kazakh).

e-history.kz XIX aiagy men XX gasyr basyndagy Kazakstandagy oku-agartu isi (2020) [Education in Kazakhstan at the end of the 19th and the beginning of the 20th century]. <https://e-history.kz/kz/news/show/31828> (in Kazakh).

Japan Living Guide. (2024). Primary - Elementary School System in Japan. Retrieved from <https://www.japanlivingguide.com/schoolsjapan/japanese-public-schools/elementary-school-system/> (in Eng.).

Kujala T., Hakala L. Curriculum in Primary Education (Finland), Bloomsbury Education and Childhood Studies. (London, Bloomsbury Publishing, 2020, 125 p.) [https://www.researchgate.net/publication/339573422\\_Curriculum\\_in\\_Primary\\_Education\\_Finland](https://www.researchgate.net/publication/339573422_Curriculum_in_Primary_Education_Finland) (in Eng.).

Kapalbek B. (2020) Älippenñ jalğasy qazaq tılı, al ana tılı bölek pän [The continuation of the alphabet is the Kazakh language, and the mother tongue is a separate subject]. <https://bilimdinews.kz/?p=130618>. (in Kazakh)

Lim E.H. (2007) Tendentsii razvitiia obshcheobrazovatelnoi shkoly Respubliki Koreia (1945-2005 gg.) [Trends in the development of general education schools of the Republic of Korea (1945-2005)]: dissertation. ... sugar. ped. Nauk: 13.00.01. - Moscow - 169 p. <https://www.disscat.com/content/tendantsii-razvitiya-obshcheobrazovatelnoi-shkoly-respubliki-koreya-1945-2005-gg> (in Russ.)

Mukhanbetzhanova A. (2011) Pedagogikany oqytu ädistemesi [Methodology of teaching pedagogy]. Textbook. - Almaty: LLP RPIK “Era”, - 368 pages. <http://rmebrk.kz/bilim/association/muhanbetjanova-pedagogikany-okytu.pdf> (in Kazakh).

Ministry of Education, Republic of Korea. (2023). Revised National Curriculum for Primary, Secondary and Special Schools Announced. Retrieved from <https://english.moe.go.kr/boardCnts/viewRenewal.do?boardID=265&boardSeq=93810&lev=0&m=0201&opType=N&s=english&statusYN=W> (in Eng.).

---

**CONTENTS**
**PEDAGOGY**

<b>P. Abdurazova, A. Ussenbay, M. Aldanazarova</b> ADVANCING INCLUSIVE EDUCATION: THE IMPACT AND POTENTIAL OF VIRTUAL LABORATORY SIMULATIONS FOR STUDENTS WITH DISABILITIES IN CHEMISTRY.....	5
<b>A.M. Abdykhalykova, A.K. Serdalina, G. Baigunissova</b> EFFECTIVENESS OF WEB 2.0 TESTING PROGRAMS IN TEACHING ENGLISH IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	23
<b>Zh.S. Assanova, Sh.M. Maigeldiyeva, Zh. Saparkyzy</b> POSSIBILITIES OF USING SMART TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS.....	39
<b>A.E. Bitemirova, Sh.Zh. Mutaliev, K.Z. Kerimbaeva</b> STUDYING THE IMPORTANCE AND FEATURES OF USING VR IN CHEMISTRY LESSONS AT UNIVERSITIES.....	55
<b>Y. Gelişli, A. Kuralbayeva, L. Kazykhankyzy</b> EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN UNDERGRADUATE STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS THEIR LECTURERS AND ACADEMIC SELF-CONFIDENCE.....	68
<b>M.B. Dzhanayev, K.A. Baigutov</b> THEORETICAL PROBLEMS OF ETHNOAESTHETICS IN ART EDUCATION.....	79
<b>A. Duisembekova, A. Soltabayeva, A. Zhuravel, D. Kanayeva</b> INTEGRATION OF AN AGAR ART TO A RESEARCH-ORIENTED MICROBIOLOGY LABORATORY SYLLABUS.....	96
<b>M.M. Duisenova, A.N. Zhorabekova, T.A. Ainabekova</b> GAMIFICATION STRATEGIES IN PRIMARY SCHOOL ENGLISH CLASSES: ENHANCING MOTIVATION AND LANGUAGE ACQUISITION THROUGH DIGITAL GAMES.....	112
<b>D. Erdembekova, A. Issakyzy, B.K. Ospanova</b> THE INFLUENCE OF REGGIO PEDAGOGY ON THE DEVELOPMENT AND EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN.....	129
<b>G.S. Yersultanova, R.K. Toleubekova, M.P. Asylbekova</b> FEATURES OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL FUNCTIONS OF THE FUTURE SOCIAL PEDAGOGUE IN THE COURSE OF SCIENTIFIC AND PRACTICAL TRAINING.....	148



<b>N. Zhienbayeva, K. Zhumabay, A. Karabayeva</b> EFFECTIVE WAYS TO TEACH STUDENTS TO WRITE ESSAYS IN THE FORMATION OF READING AND WRITING LITERACY.....	170
<b>A.K. Kaldarova, M.A. Vasquez, T.A. Kulgildinova</b> IMPROVING ORAL PROFICIENCY IN STUDENTS THROUGH CASE STUDY-BASED PEDAGOGICAL APPROACHES.....	184
<b>B.S. Kapalbek, A.E. Kalenbekova</b> POSITIONS OF AKYMET BAITURSYNOV IN RELATION TO PRIMARY SCHOOL.....	196
<b>M.B. Kengessova, L. Demchenko</b> METAPHOR IN THE ASPECT OF SPEECH DEVELOPMENT OF SCHOOLCHILDREN IN GRADES 5-8.....	207
<b>Y.A. Kumarev, N.V. Mirza, Y. Gelişli</b> INSTAGRAM AS A TOOL FOR THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING AMONG STUDENTS IN ENGLISH LESSONS.....	221
<b>G. Makharova</b> ENHANCING THE LINGUODIDACTIC POTENCIAL OF PRE-SERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS THROUGH THE USE OF DIGITAL TOOLS.....	235
<b>A.Zh. Murzalinova, N.I. Pustovalova, N.T. Ualiyeva</b> THE PRACTICE OF INCLUSIVE EDUCATION IN THE INTEGRATION WITH CONTINUOUS PROFESSIONAL PROGRESS OF THE STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS.....	255
<b>S.K. Mussina, S.K. Mukanova, M.A. Serebryanikova</b> TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AT UNIVERSITY.....	271
<b>A. Tuzdybayeva1*, U. Kyakbayeva 1, Ayşe Dilek Öğretir Özçelik</b> THE PROBLEM OF DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN PRESCHOOLERS.....	284
<b>N.Kh. Shadieva</b> EFFECTIVE METHODS OF ONLINE TEACHING KAZAKH LANGUAGE.....	297

## ECONOMICS

<b>Zh.M. Abuova, A.K. Akpanov, S.S. Abdildin</b> THE IMPACT OF FINANCIAL SUPPORT FOR ENTREPRENEURSHIP ON THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN KAZAKHSTAN.....	312
<b>Zh. Assylbekova, T. Apendiyev, Z. Aktamberdieva</b> RENEWAL AND REVIVAL OF NATIONAL INDUSTRIAL PERSONNEL OF KAZAKHSTAN (1991-2009).....	324
<b>K.T. Auyezova, A.A. Shametova, A.K. Yelemesov</b> SMALL BUSINESS AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE REGIONAL ECONOMY (USING THE EXAMPLE OF THE EAST KAZAKHSTAN REGION OF KAZAKHSTAN).....	344
<b>A.K. Bakenova, Dmitry V. Bakhteev</b> IMPROVING MECHANISMS OF MANAGERIAL DECISION-MAKING USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES.....	363
<b>A.M. Yessirkepova, D.M. Makhmud, R.N. Serikova</b> STUDY OF NATURAL RESOURCES UTILIZATION IN AGRO- INDUSTRIAL COMPLEX WITHIN THE FRAMEWORK OF CHANGING CLIMATIC CONDITIONS.....	380
<b>N.N. Zhanakova, A.T. Кабиева, A.T. Karipova</b> REAL INCOMES OF THE POPULATION: CURRENT TRENDS AND CAUSES OF INEQUALITY.....	401
<b>A.T. Kokenova, J.S. Kazanbayeva, A.K. Kupesheva</b> RESEARCH OF THE DYNAMICS OF THE LIVESTOCK INDUSTRY DEVELOPMENT.....	414
<b>N. Mazhitova, M. Umirzakova, A. Abdimomynova</b> INTELLECTUAL CAPITAL AS A DRIVER OF ECONOMIC GROWTH.....	436
<b>L.M. Sembiyeva, A.A. Sharipbay, A.S. Turginbayeva</b> NEW TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL ANALYTICS OF AN EXCHANGE TRADER.....	449
<b>L. Taizhanov, Zh. Zhetibayev, A. Mutaliyeva</b> THE IMPACT OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON EMPLOYEE MOTIVATION AND ITS ECONOMIC IMPLICATIONS FOR BUSINESS PERFORMANCE.....	460

**МАЗМҰНЫ**

**ПЕДАГОГИКА**

**П.А. Абдуразова, А.Ү. Үсенбай, М.Ш. Алданазарова**  
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ІЛГЕРІЛЕТУ: МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ  
ОҚУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН ВИРТУАЛДЫ ХИМИЯ ЗЕРТХАНАСЫНЫҢ  
СИМУЛЯЦИЯСЫНЫҢ ӘСЕРІ МЕН ӘЛЕУЕТІ.....5

**А.М. Абдыхалыкова, А.К. Сердалина, Г. Байгунисова**  
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА  
WEB 2.0 ТЕСТІЛЕУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....23

**Ж.С. Асанова, Ш.М. Майгельдиева, Ж. Сапарқызы**  
БОЛАШАҚ ПЕДАГОГТАРДЫ ДАЙЫНДАУДА СМАРТ  
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІКТЕРІ.....39

**А.Е. Битемирова, Ш.Ж. Мүталиева, К.З. Керимбаева**  
ЖОҒАРҒЫ ОҚУ ОРНЫНДА ХИМИЯ САБАҒЫНДА VR-ДЫ  
ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫН ЖӘНЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН  
ЗЕРТТЕУ.....55

**Ю. Гелишли, А. Күралбаева, Л. Қазыханқызы**  
БАКАЛАВРИАТ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ӨЗ ОҚЫТУШЫЛАРЫНА ДЕГЕН  
КӨЗҚАРАСТАРЫ МЕН ӨЗІНЕ ДЕГЕН АКАДЕМИЯЛЫҚ СЕНІМДІЛІК  
АРАСЫНДАҒЫ БАЙЛАНЫСТЫ ЗЕРТТЕУ.....68

**М.Б. Джанаев, К.А. Байгутов**  
КӨРКЕМ БІЛІМДЕГІ ЭТНОЭСТЕТИКАНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ  
МӘСЕЛЕЛЕРІ.....79

**А.Ж. Дүйсембекова, А.Д. Солтабаева, А. Журавель, Д.А. Канаева**  
АГАР АРТ-ТЫ МИКРОБИОЛОГИЯНЫ ЗЕРТТЕУГЕ БАҒЫТТАЛҒАН  
ЗЕРТХАНАЛЫҚ СИЛЛАБУСҚА ЕНГІЗУ.....96

**М.М. Дуйсенова, А.Н. Жорабекова, Т.А. Айнабекова**  
БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРҒА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА  
ГЕЙМИФИКАЦИЯ СТРАТЕГИЯЛАРЫ: ЦИФРЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ  
МОТИВАЦИЯ МЕН ТІЛДІ МЕНГЕРУДІ ЖЕТІЛДІРУ.....112

**Д.А. Ердембекова, А. Исақызы, Б.К. Оспанова**  
РЕДЖИО ПЕДАГОГИКАНЫҢ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАНЫ  
ДАМУЫ МЕН ТӘРБИЕЛЕУГЕ ӘСЕРІ.....129

<b>Г.С. Ерсултанова, Р.К. Толеубекова, М.П. Асылбекова</b> ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ДАЙЫНДЫҚ БАРЫСЫНДА БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ФУНКЦИЯЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	148
<b>Н. Жиенбаева, К. Жұмабай, А. Карабаева</b> ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖӘНЕ ЖАЗУ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ЭССЕ ЖАЗУҒА ҮЙРЕТУДІҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ.....	170
<b>А.К. Калдарова, М.А. Васкес, Т.А. Кульгильдинова</b> КЕЙС-СТАДИ ӘДІСІНЕ НЕГІЗДЕЛГЕН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ АЙТЫЛЫМ DAҒДЫЛАРЫНЫҢ DEҢГЕЙІН ЖЕТІЛДІРУ.....	184
<b>Б.С. Қапалбек, А.Е. Каленбекова</b> АҚЫМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ БАСТАУЫШ МЕКТЕПКЕ ҚАТЫСТЫ ҰСТАНЫМДАРЫ.....	196
<b>М.Б. Кеңесова, Л.Н. Демченко</b> 5-8-СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЙЛЕУІН ДАМЫТУ АСПЕКТІСІНДЕГІ МЕТАФОРА.....	207
<b>Я.А. Кумарев, Н.В. Мирза, Ю. Гелишли</b> INSTAGRAMДЫ АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ СЫНИ ОЙЛАУЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ДАМЫТУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ПАЙДАЛАНУ.....	221
<b>Г.С. Махарова</b> ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУ.....	235
<b>А.Ж. Мурзалинова, Н.И. Пустовалова, Н.Т. Уалиева</b> ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІГІ БАР СТУДЕНТТЕРДІҢ ҮЗДІКСІЗ КӘСІБИ ДАМУЫН ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУМЕН ИНТЕГРАЦИЯЛАУ ТӘЖІРИБЕСІ.....	255
<b>С.Қ. Мусина, С.Қ. Мұқанова, М.А. Серебряникова</b> УНИВЕРСИТЕТТЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДА ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ.....	271

**А.Т. Туздыбаева, У.Қ. Қыяқбаева, Ayşe Dilek Öğretir Özçelik**  
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА СЫНИ ТҮРҒЫДАН  
ОЙЛАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ МӘСЕЛЕСІ.....284

**Н.Х. Шадиева**  
ҚАЗАҚ ТІЛІН ОНЛАЙН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ.....297

### **ЭКОНОМИКА**

**Ж.М. Абуова, А.К. Акпанов, С.С. Абдильдин**  
ҚАЗАҚСТАНДА ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІ ДАМУҒА  
КӘСІПКЕРЛІКТІ ҚАРЖЫЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ ӘСЕРІ.....312

**Ж. Асылбекова, Т. Әпендиев, З. Ақтамбердиева**  
ҚАЗАҚСТАН ИНДУСТРИЯСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ КАДРЛАРЫН ЖАҒАРТУ  
ЖӘНЕ ҚАЙТА ЖАҒҒЫРТУ (1991-2009 жж.).....324

**К.Т. Ауезова, А.А. Шаметова, Ә.К. Елемесов**  
ШАҒЫН БИЗНЕС ӨНІРЛІК ЭКОНОМИКАНЫҢ ДАМУ ФАКТОРЫ  
РЕТІНДЕ (ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ МЫСАЛЫНДА).....344

**А.К. Бакенова, Д.В. Бахтеев**  
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНА  
ОТЫРЫП БАСҚАРУШЫЛЫҚ ШЕШІМДЕР ҚАБЫЛДАУ ТЕТІКТЕРІН  
ЖЕТІЛДІРУ.....363

**А.М. Есиркепова, Д.М. Махмуд, Р.Н. Серикова**  
КЛИМАТТЫҚ ЖАҒДАЙЛАРДЫҢ ӨЗГЕРУІ ШЕҢБЕРІНДЕ  
АГРОӨНЕРКӘСІПТІК КЕШЕНДЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ  
ПАЙДАЛАНУДЫ ЗЕРТТЕУ.....380

**Н.Н. Жанакоева, А.Т. Кабиева, А.Т. Карипова**  
ХАЛЫҚТЫҢ НАҚТЫ КІРІСТЕРІ: ТЕҢСІЗДІКТІҢ ҚАЗІРГІ  
ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН СЕБЕПТЕРІ.....401

**А.Т. Көкенова, Ж.С. Казанбаева, А.К. Купешева**  
МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНЫҢ ДАМУ ДИНАМИКАСЫН  
ЗЕРТТЕУ.....414

**Н.Ә. Мәжитова, М.А. Умирзакова, А.Ш. Абдимомынов**  
ЗИЯТКЕРЛІК КАПИТАЛ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСІМНІҢ  
ДРАЙВЕРІ РЕТІНДЕ.....436

---

**Л.М. Сембиева, А.Ә. Шәріпбай, А.С. Тургинбаева**  
БИРЖАЛЫҚ ТРЕЙДЕРДІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ АНАЛИТИКАСЫН  
ДАМУ ТУДАҢ ЖАҢА ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ.....449

**Л.Т. Тайжанов, Ж.К. Жетібаев, А.А.Мугалиева**  
ҰЙЫМДЫҚ МӘДЕНИЕТТІҢ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕР МОТИВАЦИЯСЫНА  
ӘСЕРІ ЖӘНЕ БИЗНЕСТІҢ НӘТИЖЕЛІЛІГІ ҮШІН ЭКОНОМИКАЛЫҚ  
САЛДАРЫ.....460

**СОДЕРЖАНИЕ**

**ПЕДАГОГИКА**

- П.А. Абдуразова, А.У. Усенбай, М.Ш. Алданазарова**  
ПРОДВИЖЕНИЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ВЛИЯНИЕ И  
ПОТЕНЦИАЛ ВИРТУАЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРНЫХ СИМУЛЯЦИЙ ПО  
ХИМИИ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С ОГРАНИЧЕННЫМИ  
ВОЗМОЖНОСТЯМИ.....5
- А.М. Абдыхалыкова, А.К. Сердалина, Г. Байгунисова**  
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРОГРАММ ТЕСТИРОВАНИЯ WEB 2.0 ПРИ  
ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ  
ЗАВЕДЕНИЯХ.....23
- Ж.С. Асанова, Ш.М. Майгельдиева, Ж. Сапаркызы**  
ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГИЙ В  
ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ.....39
- А.Е. Битемирова, Ш.Ж. Муталиева, К.З. Керимбаева**  
ИЗУЧЕНИЕ ВАЖНОСТИ И ОСОБЕННОСТЕЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ VR  
НА УРОКАХ ХИМИИ В ВУЗАХ.....55
- Ю. Гелишли, А. Куралбаева, Л. Казыханкызы**  
ИЗУЧЕНИЕ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ОТНОШЕНИЕМ СТУДЕНТОВ  
БАКАЛАВРИАТА К СВОИМ ПРЕПОДАВАТЕЛЯМ И АКАДЕМИЧЕСКОЙ  
УВЕРЕННОСТЬЮ В СЕБЕ.....68
- М.Б. Джанаев, К.А. Байгутов**  
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ЭТНОЭСТЕТИКИ В  
ХУДОЖЕСТВЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ.....79
- А.Ж. Дуйсембекова, А.Д. Солтабаева, А. Журавель, Д.А. Канаева**  
ИНТЕГРАЦИЯ АГАР АРТ В СИЛЛАБУС В ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКО-  
ОРИЕНТИРОВАННЫЕ ЛАБОРАТОРНЫЕ ЗАНЯТИЯ  
ПО МИКРОБИОЛОГИИ.....96
- М.М. Дуйсенова, А.Н. Жорабекова, Т.А. Айнабекова**  
СТРАТЕГИИ ГЕЙМИФИКАЦИИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В  
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: ПОВЫШЕНИЕ МОТИВАЦИИ И  
ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ С ПОМОЩЬЮ ЦИФРОВЫХ ИГР.....112
- Д.А. Ердембекова, А. Исакызы, Б.К. Оспанова**  
ВЛИЯНИЕ РЕДЖИО ПЕДАГОГИКИ НА РАЗВИТИЕ И ВОСПИТАНИЕ  
ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....129

<b>Г.С. Ерсултанова, Р.К. Толеубекова, М.П. Асылбекова</b> ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ФУНКЦИЙ БУДУЩЕГО СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ХОДЕ НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ.....	148
<b>Н. Жиенбаева, К. Жумабай, А. Карабаева</b> ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ НАПИСАНИЮ ЭССЕ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ И ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ.....	170
<b>А.К. Калдарова, М.А. Васкес, Т.А. Кульгильдинова</b> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РАЗГОВОРНЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ С ПОМОЩЬЮ МЕТОДИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ, ОСНОВАННЫХ НА КЕЙС-СТАДИ.....	184
<b>Б.С. Капалбек, А.Е. Каленбекова</b> ПОЗИЦИИ АКЫМЕТА БАЙТУРСЫНОВА ПО ОТНОШЕНИЮ К НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ.....	196
<b>М.Б. Кенесова, Л.Н. Демченко</b> МЕТАФОРА В АСПЕКТЕ РЕЧЕВОГО РАЗВИТИЯ ШКОЛЬНИКОВ 5-8 КЛАССОВ.....	207
<b>Я.А. Кумарев, Н.В. Мирза, Ю. Гелишли</b> INSTAGRAM КАК ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	221
<b>Г.С. Махарова</b> ПОВЫШЕНИЕ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ.....	235
<b>А.Ж. Мурзалинова, Н.И. Пустовалова, Н.Т. Уалиева</b> ПРАКТИКА ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ИНТЕГРАЦИИ С НЕПРЕРЫВНЫМ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ СТУДЕНТОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ.....	255
<b>С.К. Мусина, С.К. Муканова, М.А. Серебряникова</b> ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ИНКЛЮЗИВНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ УНИВЕРСИТЕТА.....	271



**А.Т. Туздыбаева, У.К. Кыякбаева, Ayşe Dilek Öğretir Özçelik**  
ПРОБЛЕМА РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ  
У ДОШКОЛЬНИКОВ.....284

**Н.Х. Шадиева**  
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОНЛАЙН-ОБУЧЕНИЯ КАЗАХСКОМУ  
ЯЗЫКУ.....297

### ЭКОНОМИКА

**Ж.М. Абуова, А.К. Акпанов, С.С. Абдильдин**  
ВЛИЯНИЕ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА  
НА РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА  
В КАЗАХСТАНЕ .....312

**Ж. Асылбекова, Т. Апендиев, З. Ақтамбердиева**  
ОБНОВЛЕНИЕ И ВОЗРОЖДЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ  
ИНДУСТРИАЛЬНЫХ КАДРОВ КАЗАХСТАНА (1991-2009 гг.) .....324

**К.Т. Ауезова, А.А. Шаметова, А.К. Елемесов**  
МАЛЫЙ БИЗНЕС КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ  
ЭКОНОМИКИ (НА ПРИМЕРЕ ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКОЙ  
ОБЛАСТИ КАЗАХСТАНА).....344

**А.К. Бакенова, Д.В. Бахтеев**  
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИНЯТИЯ  
УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕХНОЛОГИЙ  
ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА.....363

**А.М. Есиркепова, Д.М. Махмуд, Р.Н. Серикова**  
ИССЛЕДОВАНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ В  
АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ В РАМКАХ ИЗМЕНЕНИЯ  
КЛИМАТИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ.....380

**Н.Н. Жанакоева, А.Т. Кабиева, А.Т. Карипова**  
РЕАЛЬНЫЕ ДОХОДЫ НАСЕЛЕНИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ  
И ПРИЧИНЫ НЕРАВЕНСТВА.....401

**А.Т. Кокенова, Ж.С. Казанбаева, А.К. Купешева**  
ИССЛЕДОВАНИЕ ДИНАМИКИ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ  
ЖИВОТНОВОДСТВА.....414

---

<b>Н.А. Мажитова, М.А. Умирзакова, А.Ш. Абдимомынова</b> ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ КАК ДРАЙВЕР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	436
<b>Л.М. Сембиева, А.А. Шарипбай, А.С. Тургинбаева</b> НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОЙ АНАЛИТИКИ БИРЖЕВОГО ТРЭЙДЕРА.....	449
<b>Л.Т. Тайжанов, Ж.К. Жетибаев, А.А. Муталиева</b> ВЛИЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ НА МОТИВАЦИЮ СОТРУДНИКОВ И ЕЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ БИЗНЕСА.....	460

## **Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan**

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct ([http://publicationethics.org/files/u2/New\\_Code.pdf](http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf)). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

**[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)**

**ISSN 2518–1467 (Online),**

**ISSN 1991–3494 (Print)**

**<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>**

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Редакторы: *Д.С. Аленов, Ж.Ш. Әден*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадыранова*

Подписано в печать 28.02.2025.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

41,0 п.л. Заказ 1.